

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**НАВЧАЛЬНА ДІАЛЕКТОЛОГІЧНО-ЕТНОГРАФІЧНА
ПРАКТИКА**

**Освітня програма «Середня освіта (польська мова та література)»
Перший (бакалаврський) рівень**

**Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.02 Мова і література (польська)**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

Назва дисципліни	Навчальна діалектологічно-етнографічна практика
Викладач	Кандидат філологічних наук, доцент Лазарович Ольга Миколаївна
Контактний телефон викладача	59-60-63
Е-mail викладача	olha.lazarovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	270 годин, 9 кредитів
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php
Консультації	Впродовж усього терміну практики

2. Анотація до курсу

На основі тих процесів, які проходили у польській мові впродовж багатьох століть, відбулося формування окремих регіональних діалектів: великопольського, малопольського, мазовецького, сілезького. Крім етнічних польських масивів, виділяються змішані і перехідні говори, які виникли на пограниччі двох або більше мовних систем: нові змішані діалекти та східні креси (північно-східні та південно-східні). На окрему увагу заслуговує кашубська мова (мова кашубів, прибалтійських мешканців, які проживають на північному заході від Гданська). Студенти-полоністи ознайомилися з характеристикою цих діалектів в курсі “Історія і діалектологія польської мови”: основна увага на лекціях та практичних заняттях зосереджувалася на фонетичних, граматичних та лексичних особливостях польських діалектів, аналізувалися діалектні тексти, порівнювалися діалектні тексти різних регіонів. Важливим під час діалектологічно-етнографічної практики є формування дослідницьких умінь і навичок майбутніх філологів, зокрема спостереження, аналізу і наукового опису мовного матеріалу; розширення культурологічних, лінгвістичних знань студентів; створення бази діалектних текстів як матеріалу для подальших досліджень для курсових, бакалаврських та магістерських робіт.

3. Мета курсу

Мета навчальної діалектологічно-етнографічної практики – ознайомити студентів-філологів з особливостями мови, культури та традицій польськомовного населення на різних теренах України та етнічної Польщі, закріпити знання з курсу польської діалектології. Важливим є вивчення польської культури, мови, традицій ще й тому, що культура маргінесу наділена історичною та культурною автентичністю, тобто країна несе завжди значно більше культурно-історичної інформації, ніж центр. Отже, при вивченні польської культури, історії, мови, етнографії треба особливу увагу звертати на специфіку культурних окраїн. Тому організація і проведення польових практик, де є локальне проживання поляків та лемків, є дуже важливим як для полоністики, так і для україністики. Історично зумовленим слід вважати і те, що поляки в Україні були неоднорідними у соціально-етнічному плані, у межах українського етнічного масиву сформувалися найбільш чисельні польські етнорелігійні громади. Окремою культурою можна вважати культуру етнічних поляків та лемків, які локально проживають на території західної України.

Завдання курсу

Завданнями діалектологічно-етнографічної практики є:

- залучення студентів до реальних наукових розробок, а саме, до збирання і оформлення діалектних матеріалів, вивчення традицій, звичаїв та культури народних меншин на території України в умовах сьогоденної глобалізації та інтеграції; ознайомлення студентів із живими говірками певного регіону чи місцевості;
- навчити збирати відповідні діалектологічні та етнографічні матеріали, робити їх систематизацію, аналіз, класифікацію та лінгвістична інтерпретацію;
- навчити вести спостереження над діалектною диференціацією мови мешканців сільської місцевості, виявлення в діалектній мові архаїчних та інноваційних мовних явищ;
- виявляти фонетичні, морфологічні, лексичні особливості та фразеологічні одиниці окремих говірок польської мови;
- виявляти спільне й відмінне у фонетиці, лексиці й граматиці досліджуваної говірки та літературної

<p>мови, специфічної лексики досліджуваних говірок в умовах білінгвізму;</p> <ul style="list-style-type: none"> • досліджувати особливості функціонування розмовної мови на сучасному етапі в умовах білінгвізму та мультикультурності; • виявляти та класифікувати типові і локальні діалектні явища у досліджуваних кресових говірках, особливо західного регіону, з метою подальшого їх вивчення; • вивчати традиції, звичаї, побут та культуру мешканців досліджуваної місцевості; • вивчати мовні біографії польськомовного населення на території окремих регіонів. 					
4. Результати навчання (компетентності)					
<ul style="list-style-type: none"> • здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди польської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію; • здатність зберігати та примножувати моральні, матеріальні та культурні цінності; • здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; • здатність проведення досліджень на належному рівні; • здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів; • здатність здійснювати аналіз діалектних текстів; • здатність вільно користуватися термінологією. 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
Лекції					
семінарські заняття / практичні / лабораторні					
самостійна робота				90 годин	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
IV	014 Середня освіта	II	Нормативний		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма роботи	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Організаційний етап. Наставочна конференція в університеті. Ознайомлення з програмою та основною документацією.	Конференція	1, 2, 3, 12, 14, 15	Ознайомлення з програмою та відповідною документацією з практики. Зустріч в Центрі польської культури та європейського діалогів		Перший день практики
Тема 2. Ознайомлення з місцевістю та складання паспорта населеного пункту: назва населеного пункту (офіційна, неофіційна), етимологія назви, район, область; дата заснування; історія заселення (дозаселення); віддаленість від адміністративного центру, залізниці, автостради; наявність школи, костелу, церкви, промислових підприємств, культурних закладів; кількість мешканців, їх рід	Самостійна робота	3, 6, 8, 9, 11, 12,14	Зустріч з членами товариства польської культури імені Карпінського (м. Калуш). Проаналізувати тексти з різних регіонів Польщі (14)	20 балів	Впродовж двох тижнів

занять, вікова та національна характеристика; до якого наріччя належить.					
Тема 3. Вибір інформаторів, їх характеристика: вік, стать, освіта, рід занять. Опитування інформаторів за спеціально розробленим питальником (відповідно до методичних рекомендацій). Збір та запис текстів на аудіоносії.	Самостійна робота	3, 8, 15, 16	Зустріч членами товариства польської культури імені Карпінського (м. Коломия). Запис текстів з аудіоносіїв на папір за допомогою напівфонетичної транскрипції та їх аналіз за схемою.	3 20 балів	Впродовж двох тижнів
Тема 4. Ознайомлення з матеріальною культурою. Поняття матеріальної спадщини. Матеріальна культура. Поселення та житло. Інтер'єр та його елементи. Господарський двір. Народний одяг. Їжа та харчування. Заняття: землеробство, скотарство, рибальство, мисливство та інше.	Самостійна робота	3, 4, 12, 15,16	Опис матеріальної культури. Відповідь на питальник. Фотоматеріали	15 балів	Впродовж двох тижнів
Тема 5. Ознайомлення з духовною культурою. Поняття культурної спадщини. Громадський побут і звичаї. Сім'я і родинна обрядовість. Народна медицина і народні методи лікування. Фітотерапія.	Самостійна робота	3, 4, 15	Опис духовної культури. Відповідь на питальник. Фотоматеріали	15 балів	Впродовж двох тижнів
Тема 6. Мовні біографії мешканців. Індикатор адаптації населення до змін соціально-культурних та історичних реалій. Поняття мовного портрету мешканців прикордонних регіонів. Сучасні напрямки соціолінгвістичних досліджень Івано-Франківщини.	Самостійна робота	3, 6, 7, 8, 14	Робота в обласному архіві. Складання мовної біографії за результатом зустрічі з інформантом – носієм польської мови.	10 балів	Впродовж двох тижнів
Тема 7. Оформлення звітної документації. Написання звіту	Самостійна робота	3, 15, 16	Оформлення звітної документації.	Звіт – 5 балів	Останні два дні проходження практики
Підсумкова конференція	Конференція		Підведення підсумків навчальної практики. Захист	5 балів	

			матеріалів практики		
6. Система оцінювання практики					
Загальна система оцінювання практики	100 балів розподіляються таким чином: аудіозапис діалектних текстів – 20 балів; відповіді на питальник – 15 балів; транскрипція тексту – 15 балів; фотоматеріали та ілюстрації – 15 балів; матеріальну та духовну культуру зі слів інформаторів та/або з архівних документів – 15 балів; опис мовної біографії мешканців досліджуваного населеного пункту – 10 балів; звіт про проходження практики – 5 балів; захист практики – 5 балів				
Вимоги до документації	Оформлення усіх завдань згідно з вимогами (див. Методичні рекомендації)				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою форм роботи, своєчасна здача документації на кафедру слов'янських мов, захист практики				
7. Політика курсу					
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/положення-про-запобігання-плагіату-у-ДВНЗ-Прикарпатський-національний-університет-імені-Василя-Стефаника.pdf і Положення 2 https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc					
8. Рекомендована література					
<p>1. Глуховцева К. Д. Діалектоносій як дискурсивна особистість // Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст. К., 2014. С. 123–127.</p> <p>2. Земская Е.А. Язык как деятельность. Языки славянской культуры. М., 2004. 670 с.</p> <p>3. Лазарович О.М. Діалектологічно-етнографічна практика. Програма та методичні рекомендації для студентів II курсі Факультету філології. Івано-Франківськ, 2019 р.</p> <p>4. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.01.1939, Wiessbaden, 1983.</p> <p>5. Пелехата О.М. Ситуаційність самоідентифікації людини українсько-польського пограниччя як проблема соціолінгвістики. Мова і суспільство. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка. 2018. Вип.9. С.99-107.</p> <p>6. Пелехата О.М. Мовні біографії мешканців Івано-Франківська (д.Станиславова). Zeszyt naukowy prac ukrainoznawczych, Gorzów Wielkopolski, 2018. S.83-90</p> <p>7. Пелехата О.М. Особливості функціонування польської мови в освітньому просторі м.Івано-Франківська (на матеріалі анкет). Zeszyt naukowy prac ukrainoznawczych. Gorzów Wielkopolski. 2019 (№3) . S. 111-119</p> <p>8. Пелехата О.М. Інтерв'ювання як один з методів формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів м. Івано-Франківська. <i>Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»</i>. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2. С. 84–86.</p> <p>9. Dejna K., Gala S. Atlas gwar polskich. Warszawa, 2001. T. 2: Śląsk. 400 s.</p> <p>10. Dejna K., Gala S., Zdaniukiewicz A., Czyżewski F. Atlas gwar polskich. Warszawa, 2000. T. 2: Mazowsze. 408 s.</p> <p>11. Dejna K. Dialekty polskie. Wrocław. Warszawa. Kraków, 1993.</p> <p>12. Dziegiel, E. Polszczyzna na Ukrainie. Sytuacja językowa w wybranych wsiach chłopskich i szlacheckich. Warszawa, 2003.</p> <p>13. Krasowska H. Mniejszość polska na południowo-wschodniej Ukrainie. Warszawa, 2012.</p> <p>Zielińska A. Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim. Warszawa, 2013.</p> <p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси</p> <p>14. Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe pod red. Haliny Karaś. Режим доступу: http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php</p>					

15. Gwary polskie. Przewodnik multimedialny pod redakcją Haliny Karaś. Режим доступу:
<http://www.gwarypolskie.uw.edu.pl/>

Викладач кандидат філологічних наук, доцент О.М. Лазарович